

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Remiss av slutbetänkandet Förundersökning – objektivitet, beslag, dokumentation m.m. (SOU 2011:45)**

I remissen framgår att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Riksarkivet avgränsar sitt yttrande till att lämna synpunkter på de avsnitt som berör arkivfrågor.

18.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken**23 kap. 21 b §**

Ljud- eller bildupptagningar av förhör ska arkiveras och gallras i enlighet med arkivlagens bestämmelser.

Ljudupptagningar av förhör som har skrivits ut i sin helhet får gallras efter att förundersökningen har lagts ned eller avslutats. Om åtal väcks får gallring dock ske först efter att målet har avgjorts slutligt.

Riksarkivet delar utredningens bedömning att ljud- och bildupptagningar av förhör utgör allmänna handlingar, som när de uppstår i verksamhet med brottsutredning eller förundersökning ingår i myndighetens arkiv enligt 3 § första stycket arkivlagen (1990:782). Riksarkivet välkomnar föreslaget förtydligande i rättegångsbalken, eftersom det förekommer en tolkning att sådana upptagningar kan anses utgöra minnesanteckningar enligt 2 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen.

Riksarkivet tillbakavisar dock utredningens föreslagna andra stycke. Riksarkivet anser att huvudregeln i det första stycket är tillräcklig och att frågan om gallring av ljud- och bildupptagningar även i fortsättningen ska regleras av Riksarkivet, enligt 12 § arkivförordningen (1991:441). Ett skäl är enligt Riksarkivet att reglering i myndighetsföreskrifter kan ta hänsyn till de olika brottsutredande verksamheternas behov. Ett annat skäl är att en per myndighet samlad reglering av gallringen är lättare att överblicka och tillämpa. Enligt Riksarkivet är det också svårförståeligt varför ljudupptagningar föreslås särbehandlas.

27 kap. 1 § femte stycket

Föremål som tas i beslag får kopieras.

Riksarkivet delar utredningens uppfattning ”att förstörande av kopior, liksom hävande av beslag, är att jämställa med gallring i arkivlagens mening. Av detta följer

att i den mån kopierade handlingar är att anse som allmänna så får de inte förstöras av de brottsutredande myndigheterna utan uttryckligt författningsstöd.” (s.346)

Riksarkivet tillstyrker därför förtydligandet i rättegångsbalken. Frågan om gallring får bedömas utifrån 10 § arkivlagen, i vilken ett av de bevarandeändamål som det ska tas hänsyn till vid gallring är förvaltningens och rättskipningens informationsbehov – ett ändamål som även kan sammanfalla med den enskildes intresse av rättsäkerhet.

27 kap. 2 § tredje stycket

Om en digital informationsbärare tas i beslag, och denna visar sig ha ett sådant innehåll som avses i första stycket, är det inte tillåtet att ta ytterligare del av det innehållet.

I paragrafen som helhet behandlas vissa inskränkningar i möjligheterna att ta föremål i beslag. I det första stycket uttrycks dessa som skriftliga handlingar. I de nya andra och tredje styckena har formuleringen ”digital informationsbärare” föreslagits. Riksarkivet har inte påträffat denna formulering tidigare i lagar eller förordningar. Riksarkivet finner inte heller att utredningen har motiverat eller diskuterat denna begreppsanvändning. Underförstått har den förmodligen uppstått pga. att beslag görs av föremål och att det, när det gäller digitala informationsbärare, inte direkt vid beslaget är möjligt att avgränsa föremål, som när skriftliga handlingar tas i beslag. Riksarkivet föreslår dock istället att formuleringen ”databärare för upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel” används. En konsekvens av Riksarkivets förslag är att utredningens argumentering för handlingsbegreppet som det definieras i 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen upprätthålls. En annan konsekvens är att även analoga medier som fordrar tekniska hjälpmedel för att uppfattas, och inte bara digitala, omfattas av regleringen.

Av kommentaren till det föreslagna tredje stycket framgår att om det innehåller skyddsvärda uppgifter ”ska dokumentet omedelbart släckas ned eller tas bort” (s. 430). Riksarkivet anser att det är felaktigt att formuleringen ’tas bort’ används, eftersom den torde kunna tolkas på samma sätt som gallring, dvs. förstöring av allmän handling. I utredningen framgår att beslag går till så att kopior tas och med utredningens ställningstagande att en kopia är en allmän handling är formuleringen inkonsekvent. Enligt Riksarkivet ska reglerna om bevarande och gallring utgå ifrån tryckfrihetsförordningens och arkivlagens bestämmelser. Det är därför enligt Riksarkivets mening lämpligare att ett tydligare förbud mot åtkomsten och användningen regleras.

18.6 Förslaget till förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)

20 § ny strecksats om vad som ska antecknas i förundersökningsprotokollet

– en sammanställning av sådant utredningsmaterial som inte har redovisats i protokollet,

Riksarkivet tillstyrker förslaget eftersom det tydliggör det s.k. sidomaterialets omfattning och spridning på olika medier och databärare. Därmed torde det förutom att öka rättsäkerheten, även höja kvaliteten på myndigheternas arkivredovisning och möjligheten att återsöka handlingar. Även Riksarkivets återsökning i arkiv överlämnade från de brottsutredande myndigheterna kommer att underlättas.

Beslutande i detta ärende har varit riksarkivarie Björn Jordell. Närvarande vid den slutliga handläggningen har även varit enhetschefen Håkan Lövblad, föredragande.

Björn Jordell

Håkan Lövblad